

Salvador Balcells: «Som en una fase de recuperació de la novel·la negra catalana»

L'obra "Quan la mort truca a la porta" és ambientada a la nostra ciutat i el seu protagonista s'inspira en el detectiu reusenc Daniel Freixa

Balcells, en una imatge d'arxiu, presenta una novel·la de misteri ambientada a Reus | Cedida

L'escriptor **Salvador Balcells** (L'Espluga de Francolí, 1945) és de conversa plàcida i tranquil·la, en contrast amb la foscor que impregnen les seves novel·les negres i de misteri. A **Quan la mort truca a la porta** (Llibres del delictes, 2021) hi narra la trajectòria d'un detectiu, Pere Rosich, al Reus de finals del segle XIX. El personatge s'inspira en una figura local real, **Daniel Freixa**, considerat el primer investigador privat del país. Els seus mètodes, assegura l'autor, van ser innovadors, al seu torn seguint les passes del francès Vidocq. Al seu costat hi dibuixa Coia Pibernat, "una rebel, una inconformista", tal i com la descriu. Plegats miraran de resoldre un **crim** en un mas del terme, a banda d'una sèrie de **segrestos de criatures**. L'obra ha estat distingida al Vilassar de Noir.

- Ha viscut a Reus. No ho sé pas, si aquest vincle va tenir res a veure a l'hora d'ubicar-hi la novel·la.

- Hi vaig viure uns anys, i encara hi tinc família. Per tant, és un lloc que conec bé. Però em vaig documentar a partir de la premsa de l'època, de finals del segle XIX, ara que la tenim digitalitzada. També he pogut consultar alguns estudis, fins i tot alguna tesi doctoral sobre els aspectes de la vida en aquells temps. Les fonts han estat diverses, però en essència m'he servit dels mitjans i de documents científics.

- La premsa l'ha consultada pel cas del segrest de criatures que apareix al llibre?

- Sí. Sembla ser que és un cas del qual se'n va parlar molt. No era quelcom molt habitual, però sí recurrent, que desapareguessin infants.

- Dibuixar el context de la novel·la com ho ha fet era quelcom que tenia previst d'entrada?

- La recerca va començar temps enrere. Va ser arran de la descoberta del detectiu privat Daniel Freixa i Martí, del qual he d'admetre que fins llavors no n'havia sentit a parlar. La seva figura em va interessar, i d'aquí en va venir una anterior novel·la, *Els crims del convent*, ambientada a Alcover, en concret a l'actual Convent de les arts. El protagonista, Pere Rosich, s'inspira en Freixa. L'acció passa 10 anys abans del que es narra a *Quan la mort truca a la porta*, és a dir, el 1869, en què Rosich torna a ser el personatge central, al costat de Coia Pibernat.

- Al final de "Quan la mort truca a la porta" ja ho avança, que hi haurà una nova història.

- Exacte. Altre cop hi haurà aquesta mateixa parella, ara ja instal·lada a Barcelona, per desenvolupar la seva agència d'investigacions i seguretat.

- S'havia interessat anteriorment, pels fets històrics?

- Bé, de moment tinc aquesta saga amb elements històrics. N'hi ha dues de publicades, de novel·les, i la tercera la tinc gairebé enllestida. No sé quan sortirà, això sí.

- Tot plegat és un homenatge a Freixa?

- En certa manera sí. No volia fer una novel·la història de les habituals, ni posar-hi al centre el propi Freixa; no seria correcte, ni tindria prou informació com per fer-ne el protagonista. El que vaig trobar, a l'hora de documentar-me, em va servir per construir un personatge, Pere Rosich, que a grans trets segueix els passos que Freixa va seguir a la vida real.

- I al costat hi ha posat la Coia Pibernat, una dona molt valenta i progressista que fins i tot sobta Rosich, per les seves opinions.

- Sí. He de dir que el feminisme de Pibernat pot semblar excessiu, per a l'època. Ha estat una llicència, però, que m'he pres amb total convenciment. Sempre n'hi ha hagut, de dones com ella, que històricament han trencat barreres tot i les limitacions a les quals estaven sotmeses. En el context de la novel·la, a finals del segle XIX, el feminisme començava a veure's representat a Amèrica, o a la Gran Bretanya, no pas a casa nostra. Per tant, el disseny del personatge s'ha fet amb la convicció que és una excepció per al seu temps, necessària.

- S'ha inspirat en algú?

- No ben bé. Més aviat vaig optar per descriure-la com la filla d'un home de bona posició, amb un germà que es mor, i que pot accedir a determinades possibilitats educatives. Era poc freqüent, llavors. Excepcional, però no pas impossible. Pibernat ha rebut una gran formació, i ha estat això el

que l'ha feta conscient del rol de la dona en la seva generació. I això l'ha convertida en una rebel, una inconformista.

- Hi ha altres tries concretes, a la novel·la, sobre els personatges. Hi fa aparèixer una espiritista.

- En aquest cas, del que es tractava era de subratllar la rellevància de l'espiritisme, a l'època. Heu de pensar que en aquells anys, i només a Barcelona, hi havia dues publicacions espiritistes, una de les quals de tarannà feminista, que es deia *La luz del porvenir*. Arreu de l'estat, i en altres països europeus, n'hi havia d'altres. Eren de tirada curta, d'acord, però el cert és que tot allò va agafar certa volada. Ara potser és una qüestió minoritària, però en el context de la història em va semblar oportú fer-ho constar.

- La novel·la arrenca amb una descripció molt crua, gràfica. Quina és, la intenció?

- Cada autor té el seu estil, clar, però en la novel·la negra és habitual que un primer capítol estigui concebut per causar cert impacte en el lector.

- Hi descriu un crim en un mas als afores de Reus.

- No tinc constància que es produís. Ara bé, en aquells anys, n'hi va haver un de característiques similars a Sant Andreu del Palomar. Van trobar una família morta a ganivetades sense que en sortís el culpable. He procurat que el que es descriu a la novel·la estigués basat també en fets reals.

- Les tècniques d'investigació de Rosich són molt modernes, per a la seva època.

- Com ho van ser les de Freixa, qui al seu torn es va inspirar en el francès Vidocq, un pioner. En aquells temps no es podia analitzar ADN, lògicament, però podien mirar-se si en una arma hi havia restes de sang. Eren mètodes que ara ens poden semblar primaris, rudimentaris, però que llavors van ser del tot revolucionaris.

- Descriu també una situació laboral precària, per als policies de l'època.

- I també hi ha certa corrupció. Vaig estudiar assajos de l'època per mirar de copsar com era la policia d'aquells anys, els mitjans amb els quals comptava i les mancances que tenia. I tot això, ho vaig voler vincular amb el context, en què s'ha sortit de la revolució i s'és a la restauració de la monarquia. En aquell moment, van haver-hi governs alternatius entre liberals i conservadors, però el cas és que el cos de policia es va lligar al poder militar i a la repressió anarquista. Són factors que, al llibre, acaben per fer que Rosich deixi el cos, també guiat per la seva dona, Pibernat.

- La salut de la novel·la negra catalana és bona?

- Diria que sí. Ha passat per diferents etapes, com tot altre gènere. Als 80 hi ha haver una explosió, i més tard un declivi, cap al canvi de segle. Crec que som en una fase de recuperació; de novel·la negra se n'escriu, però les tirades són més modestes que anys enrere. Surt més novel·la negra que mai, i hi ha lectors, però les tirades res tenen a veure amb les de fa 30 o 40 anys. És una mica contradictori.

- I que se n'escrigui més que anys enrere, es deu a res en concret?

- És complex. Crec que és complicat d'analitzar, per això que us dic. Els tiratges són curts, i en principi això hauria de limitar segons què. Crec que a la recuperació del gènere hi han contribuït els festivals especialitzats, tot i que per desgràcia al Camp de Tarragona hi hagi poca cosa. De fet, a l'Espluga hi teníem *El vi fa sang*, i sembla que per ara s'ha acabat. A la resta dels Països Catalans n'hi ha una colla, i tenen bona acceptació. D'una banda, teníem una comunitat de lectors; de l'altra,

els autors. Els festivals han estat, doncs, un punt de trobada.

- Hi ha novel·la negra del Camp de Tarragona? I si és el cas, té cap tret distintiu?

- Diria que no. Ara bé, la característica que ens diferencia, als autors del territori que fem novel·la negra, és que al mateix temps aquesta pot ser urbana i rural. Tenim les grans ciutats, com Tarragona i Reus, o Valls, fins i tot, i aquí hi podríem ambientar històries de ciutat, per dir-ne d'alguna manera; fins i tot a la costa, per afegir-hi el turisme. Però també tenim espais rurals que ens permeten explorar altres espais per a les històries.

- Quina ha estat la rebuda de la novel·la?

- Fa pocs dies que el llibre és a la venda, vam fer una presentació a Barcelona amb motiu de la Setmana del llibre en català i les vendes, aquells dies, van ser bones. Vull venir a Reus i a Valls a presentar la novel·la, i ara tot plegat és en mans de l'editorial.